

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Yüksək mənəviyyat xəzinəsi sayılan Bahar bayramı milli-mənəvi sərvətlərimizin zənginliyini dolğun ifadə edir. O, böyük mənəvi gücə malik olub, insanlar arasında qarşılıqlı dostluq, səmimiyyət, qayğılaşlıq və qardaşlıq duyğularını gücləndirir, cəmiyyətdə əmin-amanlığın və xoş münasibətlərin bərqərar olmasına zəmin yaradır. Sürətlə dəyişən dünyamızda qloballaşma proseslərinin geniş vüsət aldığı bir zamanda Novruz bayramı daşıdığı bütün mənə və rəmzləri ilə xalqımızın təxi-mədəni irsə son dərəcə bağlı olduğunu parlaq nümayiş etdirir. Ən ali keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən bayram kimi Novruzun YUNESKO tərəfindən bəşəriyyətin mədəni

irs nümunələri siyahısına daxil edilməsi təqdirəlayiq haldır.

Bahar bayramının kütləvi el şənlilikləri və mərasimlərlə dövlət səviyyəsində keçirilməsi və yurdumuzun hər bir güşəsində sonsuz sevinclə qarşlanması milli müstəqilliyimizin bizə bəxş etdiyi nailiyyətlərdəndir. Ölkəmizin hüdudlarından uzaqlarda yaşayan və qətbləri Azərbaycanla birgə döyünen soydaşlarımız bu əziz günün bizimlə bərabər qeyd edirlər. Ümidvaram ki, milli dəyərlərə sadıqlik və həmrəylik duyğusu bütün azərbaycanlıları doğma Vətənimizin inkişafı namənə daha sıx birləşdirəcəkdir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

BAYRAMINIZ MÜBARƏK!

Əziz dənizçilər!

Odlar yurdu Azərbaycana yenə Novruz gəlir. Bu münasibətlə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin bütün işçilərini qarşılardan gələn Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, hər birinizə yaz sevincələri, bahar ovqatı, möhkəm cansağlığı və tükənməyən sədət arzulayıram.

Novruz xalqımızın özü yaşda qədim, əziz və müqəddəs bayramıdır. İlboyu yolunu gözləyir, pişvazına təntənə və sevincə çıxır, gəlışini mahni, musiqi və dadlı təamlarla qeyd edir. Novruz təkcə təbiətin oyanışı deyil, ürəklərdə arzuların pöhrelənməsi, istəklərin dile gəlməsi, diləklərin gerçəkləşməsidir.

İş xüsusiyəti ilə əlaqədar dənizçilərimiz Novruz bayramını nəhayətsiz billur suların qoynunda qarşılıyırlar. Onlar təbiətdə baş verən təkamülü birinci görür və hiss edirlər. Dənizlərin suları durulur, ləpələr şərqi oxuyur, dəryaların üstünə enmiş tunc buludlar parçalanır, göylərin maviliyi suların yaşıllığına qarışır, günəşin par-par yanmış şəfəqləri soyuq göyətrəni qızdırır. Dənizçilərimiz isə ardıcıl səfərlərə daha həvəslə, əsl yaz əhval-ruhiyyəsi ilə çıxırlar.

Bu Novruzun, bu Baharın qədəminin uğurlu olmasına, müstəqil dövlətimizə nailiyyətlər gətirəcəyinə inanırıq. İnanırıq ki, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə iqtisadiyyatımızda daha böyük, daha möhtəşəm qələbələrə imza atacağıq.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin kollektivi də bu ali məqsədlər naminə fədakarlıqla çalışacaq, dənizçilər suların qoynunda, gəmi təmirçiləri dəzgah arxasında ... çıyılınların düşən işin öhdəsindən layiqincə gələcəklər. İnanıram ki, gələn il müqəddəs və ulu Novruz bayramının gəlişi ərəfəsində biz daha böyük uğurlar danışacaqıq.

Əziz dənizçilər! Arzu edirəm ki, səxavət və ürək genişliyi ilə qarşılıdagımız Novruz hər evə, hər ailəyə nikbinlik, bolluq və xoşbəxtlik gətirsin. İnaniş, sabaha möhkəm inam,

Süfrələriniz çörəkli olsun, həmisi məqsədinizi və istəyinizə yetəsiniz, dənizlərdə bəxtinizə səmt küləyi düşün.

Bayramınız mübarək!

Rauf VƏLİYEV,
“Azərbaycan Xəzər
Dəniz Gəmiçiliyi”
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyətinin sədri

ÇİÇƏK GÖZLƏYİR

Qapımı kim döyər belə bir ərkək?
Yurduma, obama Bahar xoş gəlir.
Nişanlı qız kimi Bahardan bəlkə
Təbiət birinci çiçək gözləyir.

Dirilik libası geyinir hər yan,
Başlayır çiçəyin çəmənə nazi.
Xəta, uzaq dayan, şər, uzaq dayan,
Bahar ömrümüzə xoş günlər yazır.

Açıılır torpağın donu, qırışı,
Açıılır torpağın verən əli də.
Başlayır məhəbbət, sevgi yarışı,
Qızlar uzaq qaçın neçə “dəli”dən?

BAHAR NƏ XOŞ GƏLİR...

Yurdumuza möhtəşəm,
ecəzkar bayram gəlir. Gözəlli, möcüzələri ilə insanlar
heyrətə götürən Bahar!

Bir aydan cəxdur ki, xalqımız
sevin-şəvinə, gülə-gülə
onun pişvazına hazırlaşır. Arzular qat-qat düzülür.

Analar əl-qolunu çırmalayıb
evində, həyət-bacاسinda
Bahara layiq temizlik, səliqəsəhman
yaradırlar.

Yazın ilq nəfəsi dağların
qarını, dərələrin buzunu selə
döndərir. Yazın müjdəcisi olan nərgiz-gülünүn,
bənövşənin eşqinə adamlar
kolların, qayaların dibinə cığır salırlar.

Albalı, zoğal, ərik bəy-golin çardağında
əyəleşən və sevinçdən yanaqlar
gülənlən nəzli-qəmziqli qızlara bənzəyir.
Tumurcuqların çırtlaması dünyamızı
Bahar ətrinə qərq edir.

Sıralanan çəşənbələr ürəkləri ehtizaza
götürir. Kimisi ağrısını, dərdini odad-alovda yandırır, kimisi bir dolça suyu
içinə atılan iynədə öz xoşbəxtliyini
axtarır. Diğərləri qapı pusmaqla mənzil-dən
eşitdiyi xoş, ümidi-vərən sözün
sehrinde gəyün yeddinci qatına çıxır...

Çəşənbələrdə tonqal qalamaq, odadan atdanmaq, başı üzərində yanar fişəng, lopa-üşkü firlayıb göye atmaq əski miflik dünayagöruşə bağlıdır. İslığın, günəşin gücünə inanın qədim insan odun-alovun köməyi ilə neqativ səciyyəli yad-yabancı ruhları, soyuq, qaranlıq, xəstəlik götürən, yaşayışa sixinti vərən pis-şor qüvvələri qovub uzaqlaşdırmağın mümkünüyünə inanırı. Burada od Günəşin rəmzi kimi anlaşırlar. Cillədən - qışdan çıxməq üçün tonqal yandırılması əslində dolayı ilə həmədən Günəşin-Yazın çağrılması mərasimidir.

Ucuzluğa-bahalığa məhəl qoymayan hər kəs bayram xonçasının zənginliyinə çalışır. Qonşu-qonşuya, qohum-

qohuma bayram payı verməyi özünə
borc bilir. Özü də bu sovqat adı sovqatlardan
olmur. Novruz paylarında xanımlarımız
boyanmış yumurtadan tutmuş zərif naxışlı şəkərburanın, güzgü kimi
işiş saçılan paxlavaların on yaxşlarını pay
göndərməklə, ya özlorının nəyə qadır
olduqlarını nümayiş etdirməyə, ya da
xoş sözler eşitməyə cəhd edirlər...

Şairi ilhamla, əkinçini tarlaya, naxırçını
ayıq-sayıq olmağa çağırır Bahar.
Inanıram ki, Novruz vəsət etməyən
bir şair olsun. Topa-topa buludların bir
göz qırpmında yaşışa dönüb çöllərə
çlonması, mavi səmanın ənginliklərində
örpəyə bənzəyən ləlekvari pənbə
buludların naz ilə yoxa çıxmazı, təbiətin
hər saatda bir dona girməsi təbii, şairlərin
ruhunu yerindən oynadı.

Qışın zəhmindən zinhara gələn
əkin-biçin adamları barlı-bərəkətlü
Baharın əllərini tarlalarda sıxırlar.
“Zəhməti bizdən, ruzusu səndən” deyib
torpağın sinəsində sıruşalar açırlar.

Naxırçılar Allahın adını tutub altı
buzovlu mal-qarasını, çobanlar “Bismillah”
deyib yanı qızulu qoyun sürüsünü
örüşə çıxardırlar. Körpə buzovlar, xırda
xırda quzular ilk dəfə yaz havası ilə nəfəs alır.

Sevimli Bahar sular səltənətində
də öz füsunkarlığı ilə seçilir.

Birce ay önce bomboz bozaran su-
lar, dənizlərin qoynunu nağıllara bənzə-
dən dalğalar indi bir qədər sakitləşib.
Gəmiçilər meydən oxuyan
dənizlərin hirs-i-hikkəsi Bahar
nəfəsi ilə yumşalıb. Tədricən
sütun-sütün dalğaları pul-pul
parıldayan ləpələr əvəz edir.

Baharın gəlisi dənizçi-lərimiz də uyğun qarşılıyırlar.
Gəmi həmisi təmiz olsa da,
burada da Novruzun pişvazına
səliqə-səhmanlı çıxırlar. Bolluq
rəmzi olan səmənilər kaya-
yutlarda yazın nişanəsinə xatırladılar.
Çərşənbə axşamlarında,
Novruzun gəldiyi gün də-
nizçilərin mətbəxi daha zəngin olur.

Ən əsası odur ki, Baharın isti nəfəsi
dənizçilərə əl-qol açmağa imkan verir,
səfərlərin rahat keçməsinə şərait yaradır.

Novruzun gəlişi ilə arzular təzələ-
nir. Qoy bu Bahar dənizçilərimizə, bù-
tövlükdə xalqımız xoşbəxt gətirsin.
Sərin yaylaqlarımızın, eminə-uzununa
baş alıb gedən ormanlarımızın var-döv-
lətinə bol eləsin. İntəhasız sular qoynun-
da səfərlər-səfərlərə calayan dənizçilə-
rimizin, gəmilərə ikinci həyat bəxş
edən gəmisəzlayanlarımızzın, gəmiçiləri
qarşılıyın və yola salan sahil işçiləri-
nin həmisi xoş soraqları eşidilsin.

Torpaqlarımızın 20 faizi namərd,
xain ermonilərin işğalı altındadır. Bu
torpaqlardan-əzəli Azərbaycan torpaqlar-
ından qovulan bir milyona yaxın soy-
daşımız neçə illərdir qaçqın həyatı yaşı-
yır. Arzumuz odur ki, möhtərəm Prezi-
dentimiz İlham Əliyevin həyata keçirdi-
yi uğurlu siyaset nəticəsində qaçqınlar-
ımız gələn Novruzda öz ata-baba yurdla-
rında bayram tonqalı çatsınlar. Baharı
istədikləri kimi qarşılısanlar!

Xoş gördük, sırrından-sırınlı, göz-
dən-gözəl Bahar! Qədəmlərin mübə-
rək!

“DƏNİZ”

Novruz xalqımızın qədim, ulu, əziz və sevimli bayramdır. Buna görə, onun gəlişini elliklə toy-büsət kimi qeyd edir, pişvazına Baharın rəmzi səməni, şirin mahnilər, odlu rəqslərlə çıxırıq. Novruzun gəlişi təbiət yeni ab-hava gətirir. Torpaq qış yuxusundan oyanır, buludlar parçalanır, göylər maviləşir, günəş üzümüzə gülümsəyir. Ürəklər müqəddəs arzular, saf və təmiz istəklər, işqli, nurlu diləklərlə dolur.

Novruzun doğma yurdumuzza gəlişi, Baharın öz taxt-tacına çıxmazı dənizlərdə xüsusilə möhtəşəm olur. Dalğaları səngiyən, suları şəfəqlər altında bərəq vuran dəryalarda səfərlər daha uğurlu keçir, yüksəkleri mən-

NOVRUZU NECƏ QARŞILAYIRLAR?

İndi hər evdə, hər ailədə Novruz pişvazına çıxmaq üçün həzrılıq görülür. Bişir-düşür, stol bəzəmək, qonaq qarşılamaq, qohumlara, dost-tanışlara baş çəkmək... Təbii ki, ağırlıq daha çox xanımların cıynınə düşür.

Novruzu kim necə qarşılıyor? Müxbirimiz bu sualla "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin İstehsalat Xidmətləri İdarəsində çalışan zərif cinsin nümayəndələrinə müraciət etmişdir.

Zəminə Həsənova:

- Novruz xalqımızın ən əziz bayramıdır. Bu bayramı həmişə sevincə, şadyanalıqla qarşılımışq. Bu il də belədir. Bayrama hazırlığa təmizlikdən başlayırıq. Çalışırıq ki, adətimizə uyğun süfrəmizdə bolluq olsun, evimiz bayram şəhərinin sələsi ilə işləşlənsin. Həmin gün qohumları, tanışları təbrik etməyi, onlara xoş günlər arzulamağı da unutmurug. Ünvanımıza səslənən xoş sözlər isə ötən günlerin ağrı-acılarını unutdurur, qəlbimizi sevincə doldurur.

Gülizad Səfərova:

- Baharın gəlişinə hazırlığa çox-çox əvvəl - Kiçik Çille torpağımıza qədəm qoyan gündən başlayırıq. Çalışırıq ki, bayramda hər şey göz oxşasın, gözəl olsun. Axi deyirlər, Novruzu necə qarşılanan, bütün ilin də elə keçir. Ona görə süfrəyə düzülen şəkərburani, paxlavani, qoğalı həvəsələ bishirirəm. Çalışıram ki, süfrəmizdə hər nəmətdən olsun. Mətbəxdə bişir-düşürdən, bayram süfrəsini bəzəməkdən zövq alıram.

Sədaqət Şixəliyeva:

- Novruzun pişvazına adına layıq çıxırıq. Bu bahar ətirli, yaz nəfəslili bayramı pəncərələri taybatay günəşə açılan təmiz, səliqəli otaqlarda səməni ilə qarşılıyırıq. Alla-ha şükrür, süfrəmizdə hər şey olacaq. Sadalamaga dəyərmə? Xətri istəyən qonaq gəle bilər. Gələndə əllərində bir dəstə bənövşə olsa, lap əla olar. Novruzun müjdəcisi bənövşəni deyirəm...

Vaqif SƏTTAROV,
“DƏNİZ”

DƏNİZDƏ BAHAR DAHA GÖZƏL OLUR

zil başına daha tez çatdırmaq imkanı yaranır. Gəmiçilərimiz bu imkandan yararlanıb müstəqil Azərbaycanımızın inkişafına və tərəqqisinə daha sanballı

əmək nailiyyətləri-Novruz töhfələri verməyə çalışırlar.

Bu Novruz kollektivimiz böyük inamla - “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qa-

pali Səhmdar Cəmiyyətini gəlirlə işləyən təsərrüfat sahəsinə çevirmək əzmi ilə qarşılaşır. Rəhbərliyin həyata keçirdiyi tədbirlər, görülən işlər deməyə əsas verir ki, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaxın gələcəkdə ölkəmizin seçilən qurumlarından biri olacaq. Təbii ki, bu işdə biz dənizçilər də çiynamızə düşən yükün məsuliyyətini hiss edirik. Xəzər Dəniz Neft Donanması və Xəzər Nəqliyyat Donanmasının hər bir dənizçisi

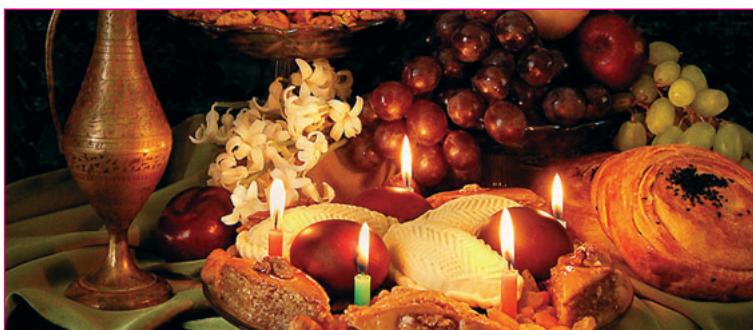
Cəmiyyətin əmək salnaməsinə uğurlu səhifələr yazmaq üçün əlindən gələni əsirgəməlidir.

Hər bir bayram həm də hesabat vermək üçün bir səbəbdər. Elə işləməli, elə çalışma-liyiq ki, növbəti Novruzda deməyə daha çox sözümüz, fərxtməyə daha böyük, daha sanballı göstəricilərimiz olsun.

Fürsətdən istifadə edərək, bütün həmkarlarımızı xeyirbərəkət, ruzu və bolluq bayramı Novruzun gəlişi münasibətilə təbrik edir, hər birinə aile səadəti, uzun ömr, möhkəm cansağlığı və işlərində uğurlar arzulayıram.

Ədalət Nəzərov,
kapitan.

NOVRUZDA GÜLƏN İLBOYU GÜLƏR

Novruzda qohum evinə şirni göndərilərə, orada şirinlik olar.

Novruz günü doğulan uşağın bəxti yaxşı olar.

Uşaqlar arasında söylənən tapmacalarda ancaq bu bayrama aid elementlər əksini tapırdı:

Sac üstündə çatdayar, Ovudan-ovuca addayar.

(Qovurğa)

Qırmızı xatun xonça bəzər. (Boyanmış yumurta)

Qabaqda yeli gözəl, Dalınca seli gözəl. Yaxasında sünbülü, Başında teli gözəl.

(Novruzda oyanan yel, sel, torpaq və günəş)

Novruz bayramının özünə-məxsus alqışları da var:

Novruz mətləbinı versin!

Novruz üzünə gülsün.

Novruz payı yeyəsən.

Ürəyin Novruz qədər qutlu olsun.

Novruzda bəxtin açılsın.

Novruz falın uğurlu olsun.

Novruz xonçan düşərli olsun.

Əsrərin sınağından çıxmış, inanılmış və qorunan adət-ənənələr indiyə qədər yaşayır.

Novruz günü şirni paylayalar.

Novruz günü küsüllər barışar.

Novruz günü dalaşmazlar.

Novruz günü qapıya atılan papağı boş qaytarılmazlar.

Novruz günü evə nərgiz gətirməzlər.

Novruz günü yalan danışmazlar.

Novruz günü ədavəti unudarlar.

YÜK DAŞINMASI

Nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektləri tərəfindən 2014-cü ilin yanvar ayı ərzində 16,5 milyon ton yük daşınmışdır. Qeyri-neft yüksək həcmi 5,1 faiz artaraq 11,4 milyon tona çatmışdır. Nəqliyyat vasitələri ilə daşınmış yüksək həcmi 53,7 faizi avtonəqliyyat, 32,8 faizi boru kəməri, 8,3 faizi dəmir yolu, 5,2 faizi dəniz nəqliyyatı vasitələri ilə həyata keçirilmişdir.

Dəmir yolu nəqliyyatı ilə yük daşınması cari ilin yanvar ayında 1,4 milyon ton olmuşdur. Orta hesabla sutkada 483 vaqon yükön-

miş, 462 vaqon boşaldılmışdır. Sutkaya ərzində dəmir yoluńun Şimal istiqaməti üzrə 19,8 min ton, Qərb istiqaməti üzrə 4,4 min ton və Cənub istiqaməti üzrə 3,7 min ton yüklənmə işi yerinə yetirilmişdir.

Dəniz nəqliyyatında daşınmış yüklerin həcmi 0,9 milyon ton təşkil etmişdir. Yüklerin 56,5 faizini neft yüksəkləri, 43,4 faizini isə quru yüksəklər təşkil etmiş və bütün daşınmalar xarici əlaqələr üzrə həyata keçirilmişdir. 2014-cü ilin yanvar ayında dəmir limanlarında 1,2 milyon yükömə-boşaltma işləri həyata keçirilmiş və 0,5 faiz artım olmuşdur. Cari ilin fevralın 1-nə kimi limanlarda göndərilmək üçün 9 min ton idxlə yüklerin qalığı olmuşdur.

Nəqliyyat sektorunda daşınmaların həcmindən görə ən böyük paya malik olan avtomobil nəqliyyatı ilə 8,8 milyon ton yük, 114,6 milyon sərnişin daşınmışdır. Sərnişinlərin 96,6 faizi avtobus, 3,4 faizi isə mikro taksilərinin xidmətlərindən istifade etmişlər. Yük dövriyyəsi 5,8 faiz, sərnişin dövriyyəsi isə 7,7 faiz artmışdır.

Metro nəqliyyatının xidmətlərindən istifadə etmiş sərnişinlərin sayı 17,3 milyon nəfər olmaqla 1,5 faiz artmışdır.

Hava nəqliyyatı ilə 125 min və ya 5,8 faiz çox sərnişin daşınmış, daşınmanın 99,8 faizi dövlət, 0,2 faizi özəl müəssisələrə məxsus havavələr ilə həyata keçirilmişdir. Bu nəqliyyat növü ilə yük daşınma 29,9 faiz artaraq 10 min tona çatmışdır.

KOMPLEKSİN TİKINTİSİNİN BİRİNCİ MƏRHƏLƏSİ YAYDA YEKUNLAŞACAQ

Qaradağ rayonunun Ələt qəsəbəsində inşa olunan yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı kompleksinin tikintisinin birinci mərhələsi cari ilin ilk yarısında yekunlaşacaq.

Birinci mərhələdə bərə terminalı bütün yol infrastrukturunu ilə birgə istismara veriləcək. Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Azərbaycanın nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov Ələt qəsəbəsində tikilən yeni dəniz limanı ilə bağlı işlərin son voziyyətini şərh edərək demişdir.

Nazir qeyd etmişdir ki, birinci fazanın işləri yekunlaşdıqdan sonra, növbəti fazanın tikinti işlərinə başlanılaçq.

Qeyd edək ki, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı kompleksi artıq qonşu və digər xaricin ölkələrin marağına səbəb olmuşdur. Qazaxistanda 20 milyon ton yükün daşınması üçün Azərbaycana müraciət etmişdir. Həmçinin, Türkiye və BƏƏ-dən (Dubay) liman vasitesilə yüklerin daşınmasına maraqlı göstərilir.

Xəzərdə ən böyük bərə terminalı Azərbaycana məxsusdur və sahəsi 400 hektar təşkil edir. Layihədə nəzərdə tutulmuş dörd yüksək köprü və əlavə terminalında “RO-RO” tipli gəmilərin qəbulu üçün nəzərdə tutulmuş köprü, eləcə də anbarlar, dəmir və avtomobil yollarının tikintisi işləri aparılır. Körpülərin ümumi uzunluğunun 650 metr olması planlaşdırılmışdır. Birinci mərhələ üçün 40 min konteyner nəzərdə tutulmuşdur. Bundan başqa, bu mərhələdə 10 milyon ton yük daşınması planlaşdırılır.

VİCDANLA ÇALIŞ Kİ, NƏ İŞİN AXSASIN, NƏ DƏ HÖRMƏTİN

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılmasının bir ayı arxada qaldı. Büyüt mündət olmasa da, hər halda fəaliyyətimizə göz gəzdirmək üçün kifayət edər. Görəsən, Cəmiyyətin hər bir işçisi, necə deyərlər əlini ürəyinin başına qoyub vicdanla çalışdığını söyləyə bilərmi? Bütün imkanlardan səmərəli istifadə etdikmi? Bu günün işini elə bu gün görmək lazımlı olduğunu hər kəs anlayır mı?

Fevral ayının yekunlarına həsr olunmuş yığıncaqdə “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyevin dilindən çıxan bu sözlər isə işə sadəcə baş girləməyə gələnlərə ciddi bir siqnal olmalıdır: “Bizim yaxşı işləməkdən başqa çarəmiz yoxdur. Ya hər kəs vicdanlı əməyi ilə ümumi işə öz töhfəsini verməli, ya başqa yerdə özünə iş axtarmalıdır. “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində sadəcə gün keçirənlərə yer olmayıacaq”.

Qətiyyətlilik həmişə qələbə getirir. Belə bir ifadə var: “İş, ustasından qorxar.” Deməli, nə qədər çətin olsa da, işdən qorxmaga dəyməz. Əksinə, işin səndən qorxmasına çalışmalısan. Bunun üçün dağa-daşa düşməyə də lüzum yoxdur. Bacardığın işdən yapış və vicdanla işlə. İş vaxtının işə sərf olunmasının vacibliyini dərk etsən və iş vaxtını elə işə sərf etsən, nə işin axsayar, nə də hörmətin.

Bəzilərinə elə gelir ki, onların işi, elə işə vaxtında gəlib- getməkdən ibarətdir. Hətta fəxrələ: “İşə gecikdiyim olmur,” -deyirlər. Nə böyük fədakarlıq?

Özlərini “gözə soxmaq” üçün “çalışanlar” da az deyil. Belələri daha qorxuludur. Yəni onlar işləyənlərin təkcə çörəyinə yox, hörmətinə də şərik olmaq isteyirlər. İkincisi, onların yerində vicdanlı və peşkarlar çalışsa, ümumi nəticələr daha ürəkaçan olar. Yüksək göstəricilər bütövlükde “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin adını ucaldar, şöhrətini, ona inamı, etimadı artırar.

Fikir verin, tənbəllerin əli işləməsə də, çənələri həmişə yaxşı işləyir. Boş-boş danışmaqdə mahir olurlar...

Deyirlər ki, dəniz heç bir tulantını içində saxlamır. Ləpələr həmişə onu kənara atır. Sadəcə geci-tezi var.

Rasif TAHİROV

LİMAN SATILIR

Yunanistanda Pirey limanının səhmlərinin nəzarət paketinin satışı üzrə tender elan edilib. Ölkədə ən iri və Avropanın Birliyində on birinci böyük konteyner liman kompleksinin səhmlərinin 74 faizi dövlətə məxsusdur. Qeyd edək ki, Çinin CPL şirkəti tenderdən əvvəl həmin limanın səhmlərinin nəzarət paketini almaq niyyətini açıqlamışdı. Xəbəri “Alman dalğası” yayıb.

(Əvvəl qızetimizin ötən sayında)

Gəmiqayırma sənəti tədrisən Qədim Şərqiyanın yunan mədəniyyətinə, daha sonralar Avropana keçdi.

Salın sadə nəqliyyat vasitəsi olmasına baxmayaraq, onun insanların həyatında müümət əhəmiyyəti olmuşdur.

1947-ci il aprelin 21-də Tur Xeyerdalın başçılığı ilə beş nəfər “Kon-Tiki” yelkənlə salında Perunun paytaxtı Limadan çıxaraq 100 gündən sonra Polineziya sahillərinə gəlib çıxırlar. T. Xeyerdal bu səyahəti ilə sübut etdi ki, sadə sal ilə okean sularında üzmək olar. Polineziya adalarının sakinleri Qərbi Amerikadan buraya bu yolla gəlib məskən salmışlar.

1970-ci ildə T. Xeyerdal “Pa-2” papirus gəmisində beynəlxalq heyətə birlikdə Afrikadan (Misirdən) Cənubi Amerika sahillərinə qədər üzmüştür.

Nəhayət, T. Xeyerdal qədim şumerlərin bataqlıq qamışından düzəldikləri qayıda okeanda üzmək imkanlarını yoxlamaq qərarına gəlir. T. Xeyerdalın beynəlxalq dəstəsi Dəclə çayında, qədim Ur şəhərinin olduğu ərazidə, “bataqlıq ərəblərinin” köməyi ilə uzunluğu 18, eni 6 və hündürlüyü 3 metr olan qamış “Tiqrис” gəmisini düzəldirlər. 1977-ci il noyabrın 21-də gəmi 11 nəfərlik çoxmilləti heyətlə dördbucaqlı yelkən qaldıraraq yola düşür. İran körfəzində bəzi çətinliklərdən sonra “Tiqrис” Bəhreyn sahillərinə gəlir. Xatırladaq ki, Bəhreyn qədim ticarət mərkəzi olmuşdur. Daha sonra gəmi Hörmüz boğazını keçərək Hind okeanına çıxır. Omanın paytaxtı Maskata gəlir, buradan Pakistan sahillərinə istiqamət alır. Sonra okeanla üzərək Afrikaya, Qırmızı dənizdəki Cibuti limanına çatır. “Tiqrис” gəmisi dörd aya yaxın üzür, buna baxmayaraq o, dəniz suyunu dağıdıcı təsirinə az məruz qalır. Gəmi Dəclədən çıxandıqdan sonra 6800 km məsafə qət edir, bunun 2400 kilometrini yelkənnin köməyi ilə gedir. Beləliklə, T. Xeyerdal sübut edir ki, qədimdə qamış gəmidə uzaq yelkənlərə üzmək mümkün olmuşdur.

T. Xeyerdal sübut edir ki, qədimdə qamış gəmidə uzaq yelkənlərə üzmək mümkün olmuşdur. Qeyd edək ki, Çinin CPL şirkəti tenderdən əvvəl həmin limanın səhmlərinin nəzarət paketini almaq niyyətini açıqlamışdı. Xəbəri “Alman dalğası” yayıb.

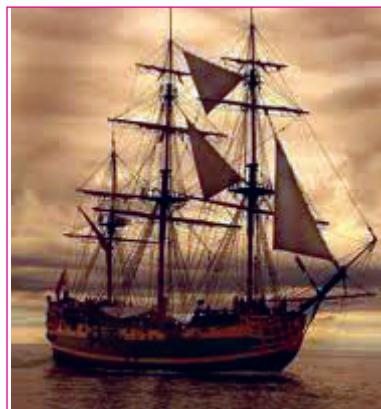
GƏMİÇİLİK NECƏ YARANMIŞDIR

də mədəniyyətlərin qarşılıqlı teması və nüfuzu baş vermişdir.

Yelkənin bəşər tarixində əhəmiyyətini qeyd edərkən təkcə onu demək kifayətdir ki, bütün əsaslı coğrafi keşflər yelkənlə gəmilərlə edilmişdir.

İlk yelkənlər elastik materiallardan-çubuqlardan və ya qamışdan toxunurdu, heyvanın dərisi isə yelkən “vəzifəsi”ni daha yaxşı görə bilirdi.

Yelkənlər gəmilərin ən qədim vətəni Aralıq və Şimal dənizi rayonları və Amerika olmuşdur. Bu rayonlarda yelkənlər gəmilər yaranmış, mürəkkəbləşmiş, təkmilləşmiş və ətraf aləmə yayılmışdır.

Ehtimala görə, yelkən 5 min il bundan əvvəl Misirdə yaranmışdır. Başqa bir fikrə görə, yelkəndən istifadə etməyi qədim misirlilərə Mesopotamiya dənizçiləri öyrətmışlər. Əgər bu, belədirse, onda yelkənin tarixi daha qədimdir.

Misirlilərin Nil çayında üzməsi barədə Herodot yazır: “Yük gəmilərini misirlilər Kirena lotosuna oxşayan şirəli akanfdan quraşdırırlar. Akanfin şirəsi - yapışqandır. Həmin akanfdan iki dırsek uzunluğunda düzbücaqlı tirlər hazırlayırlar və onları kərpic kimi bir-birinin üstünə düzürlər. Sonra bu tirləri uzun və möhkəm taxta mixlarla bir-birinə bərkidirler. Bu qayda ilə gəminin gövdəsini quraşdırıldıqdan sonra, yuxarıdan eninə tirlər qoyurlar. Belə gəmidə şpanqoutdan istifadə etmirlər, ara boşluqlarına isə papiruslar doldururlar, sükan qoyurlar, dor ağacını akanfdan, yelkəni isə papirusdan hazırlayırlar. Belə gəmilərin çayda yuxarı istiqamətdə hərəkəti yalnız güclü səmt küləyi zamanı mümkündür. Çayın axını istiqamətdə hərəkət isə belə baş verir. Tamarisk taxtalarından üzünə qamış toxunması çəkilmiş sal düzəldirlər, sonra iki talant (1 talant = 33, 7kg) ağırlığında desilmiş daş götürürler. Kəndirlər gəmiyə bağlanmış salı gəmidən

qabaqda suya buraxırlar, daşı isə başqa kəndirlə gəminin arxasına bağlayırlar. Axının təsiri ilə sal sürətlə hərəkət edərək “Baris” (bu gəminin adı belədir) dalınca çökür: arxada, çayın dibindən daş isə gəminin istiqamətini yönəldir. Misirlilərin belə gəmiləri çoxdur və onların bəzilərinin yüksəltirmə qabiliyyəti bir neçə min talanta çatır.”

Bizim eradan təqribən 2400 il əvvəl Misirdə avarla çəkilən gəmilərə yelkən qoyurdular. Avarçıların sayı 50 nəfərə çatırdı.

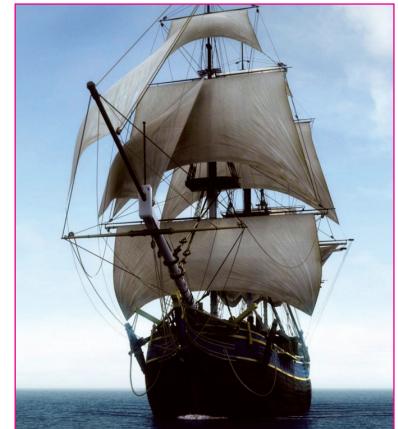
Finikiya qədim dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərindən biri olmuşdur. Bu ölkə öz sənətkarları ile şöhrət qazanmışdı. Bu şöhrətin yayılması Finikiyanın mahir gəmiqayırma ustalarının da böyük rolü olmuşdur. Finikiyalılar özlərinin “qalera” gəmiləri ilə Qırmızı, Aralıq, Egey, Mərmərə, Qara dənizlərində və Hind okeanında üzmiş, başqa dövlətlərə ticarət elaqələri saxlamış, aldiqları yerlərdə məskənlər salmış, Şimali Afrikada, Siciliyada, Sardiniyada, Tunisdə şəhərlərin əsasını qoymuş, mədəniyyətlərin qarşılıqlı nüfuz etməsinə təsir göstərmişlər.

Finikiyalılar gəmiləri qədim Tir şəhərinin tərsanələrində, məşhur Livan sidrindən qayırılmışlar. Onların gəmiləri böyük ve tutumlu idi.

Finikiyalılar bizim eradan qabaq XII əsrin əvvəlində Cəbəllütariqdən keçərək, Atlantik okeana qədər üzmüşlər. Bizim eradan əvvəl 825-ci ildə finikiyalılar tərəfindən əsasi qoymuş Karfagen şəhəri IV-III əsrərə qüdrətli ticarət və hərbi dəniz donanmasına malik olmuşdur.

Finikiyalılardan gəmiqayırma sənətini öyrənmiş yunanlar özlərinin 200 nəfərlik üç göyərtəli gəmilərini-triremlərini qayırırlar. Getdikcə geniş yayılan gəmiqayırma sənəti Yunanistan'dan Romaya keçmişdir. Bizim eradan əvvəl III əsrədə Roma 330 gəmisi olan 50 minlik qüdrətli hərbi dəniz donanmasına malik olmuşdur.

Dənizlə əlaqədar olan bir sıra qədim ölkələrdə ağacdən müxtəlif ölçülü gəmilər hazırlanırdı. Yaponiyada VII əsrədə öz dövrünə görə böyük olan 50 nəfərlik gəmilər qayrırdı. XIII əsrədə çinlilərin “Conka” tipli gəmiləri daha məşhur idi. Elə həmin əsrədə onların 1000 “Conka”dan və 100 min dənizçidən ibarət qüdrətli donanması Yaponiyaya tərəf istiqamət gö-

türərək, onu zəbt etmək fikrinə düşür, lakin yolda qasırğa donanmayı dağdır və çinlilərin planı pozulur.

Orta əsrlərdə Şərqi və Qərb ölkələri gəmiçiliklə ticarətin yeni inkişaf dövrünə qədəm qoyurlar. Hind okeanında üzən ərəb dənizçiləri üçbucaq şəkilli “latin” yelkəni yaradırlar. Belə yelkənlər gəmilərdən (“latin” karavelləsi) ərəblər Aralıq dənizində istifadə etmişlər. Kvadrat yelkənlərdən fərqli olaraq, üçbucaq şəkilli yelkənlər vasitəsi ilə həm səmt küləyi, həm də onun əksi istiqamətində üzmək mümkün olurdu.

İsveçrə şərqşünası A. Mets islam dünyanın gəmiçiliyi haqqında belə məlumat verir: “Aralıq dənizinin gəmiləri okean gəmilərindən böyük idi”. Çin gömrükxana müfəttişi Çjou Ju-qua XIII əsrin əvvəlində təccübələ xəbər verir: “Bir gəmiyə bir neçə min adam yerləşir, onun içində şərab və ərəzaq alveri edən dükənlər, həmçinin toxucu dəzgahları tapmaq olar. Ancaq Aralıq dənizində iki sükanlı gəmi var idi. Okean gəmiləri, adətən bir göyərtəli olur. Qırmızı dənizdə gəmilər enli idi, onların su basımı az idi. Bəsərə gəmiləri ağ rəngdə idi, çünki onları yağlı əhəngin qarışığı ilə sırlayırdılar. Şərqi gəmiləri arasında ən böyükleri “Çin” gəmiləri idi. İran körfəzində onlar başqa gəmilərin keçə bildiyi yeganə dar boğazdan keçə bilməmişdilər.”

Yelkənlər gəmilər XIII əsrədə geniş yayılır. XII əsrin əvvəlində Şimali Avropada “koqqi” adlı yüksək gəmiləri yaradılır. Bu gəmilər XIII əsrədə Baltık ölkələrində, İspaniyada və Fransada çox yayılmışdır.

Orta əsrlərdə Qərbi Avropa sakinləri normanlar Avropanın məşhur gəmiqayırma ustaları idi. Normanlar palid ağacından yüksək keyfiyyətli ticarət və hərbi gəmilər qayırırlar.

(Ardı var)

TURİSLƏR ÜÇÜN SUALTI QAYIQ

Böyük Britaniyada turistlər üçün sualtı qayıq-otel istismara verilib. Bu qeyri-adı oteldə dünyanın istənilən nöqtələrinə səyahətə çıxmak mümkündür. “Lovers Deep” adlanan sualtı qayıqda iki nəfər üçün 1 günlük kruzinin qiyməti 175 min funt sterlinqdir.

Məlimati “İnterfaks” agentliyi yayıb.

Xocalı şəhidlərinin müqəddəs ruhu "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində də əziz tutulur. Faciə qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş silsilə tədbirlərə faciənin 22-ci ildönümüne hələ bir neçə gün qalmış start verilmişdi. Belə tədbirlərdən biri də "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə fevralın 24-də Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında keçirildi.

Anım mərasimini Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru, professor Rasim Bəşirov açdı. Şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükütlə yad edildikdən sonra soz ADA-nın elmi işlər üzrə prorektoru, hüquq elmləri üzrə felsəfə doktoru V. Nəsirova verildi. Natiq "Xocalı soyqırımı insanığa qarşı törədilmiş ən qanlı cinayətlərdəndir" adlı məruzəsində bildirdi ki, tarixən Azərbaycan xalqına qarşı soyqırılmış siyaseti həyata keçirən erməni millətçiləri 22 il əvvəl Xocalının altını üstünə çevirməklə öz vəhşi simalarını bir daha dünyaya nümayiş etdirdilər.

Rəsmi mənbələrdə 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalını işgal etmiş Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən 613 soydaşımızın qətlə yetirildiyi, 150 nəfərin isə itkin düşdüyü bildirilir. Erməni yazılıcısı David Xerdiyan "Xaç uğrunda" kitabında yazır: "Şəhərin soyuğunda biz Daşbulaq yaxınlığındakı bataqlıqdan keçmək üçün ölüldən körpü düzəltməli olduq... Mən ayağımı 9-11 yaşlı qız meyitinin sinesinə basıb addımlamağa başladım. Mənim ayaqlarım və şalvarım qan içində idi. Və mən beləce 1200 meyitin üstündən keçdim."

Milliyyətcə erməni olan avropaçı jurnalıst belə öz soydaşlarının vəhşiliyindən qəzəblə söz açırdı: "Ermənilər Xocalıda öldürdükləri 100 nəfərin cəsədini yan-yana düzərək körpü yaratırlar. Mən həmin qanlı cəsədlər üzərindən keçib, ayağımı körpə bir uşağın sinəsi üzərinə basar-kən bədənimdə dəli bir titrəyiş

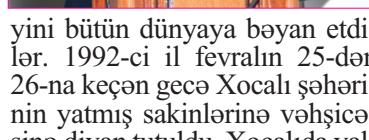
İNSANLIĞA QARŞI TÖRƏDİLƏN ƏN QANLI CİNAYƏT

hiss etdim. Fotoaparatom, bloknotum və qələmim yerə düşərək qana bulaşdı. Erməni qatilərinin bu ağlaşımaz cinayətləri önünde özüm tamam itirdim. Beynimdə dəhsətli bir ağrı başladı. Belə daşurəkli, qəddar bir millətin nümayəndəsi olduğum üçün özüm nifşet etdim".

Erməni vandalizminin qəddarlığından dəhsətə gəlmış müxbir Jan İv Yuner yazırı: "Xocalı faciəsi məni dəhsətə götirdi. Yüzlərlə cəsəd gördüm. Aralarında şəherin müdafiəçiləri də var idi, günahsız qadınlar, qocalar, uşaqlar da. Mən alman faşistlərinin yırtıcı xisləti haqqında çoxlu kitablar oxumuşdum. Ancaq ermənilərin bu məzəlum insanları və 5-6 yaşlı körpə uşaqları öldürərək etdikləri vəhşiliklər faşistlərin törendikləri cinayətkar aksiyaları belə kölgədə qoyurdı. Mən xəstəxanada, dağıdılmış uşaq bağçalarında, məktəblərdə və sinif otaqlarında güləllərdən bədənləri deşik-deşik olmuş çoxlu yaralı gördüm".

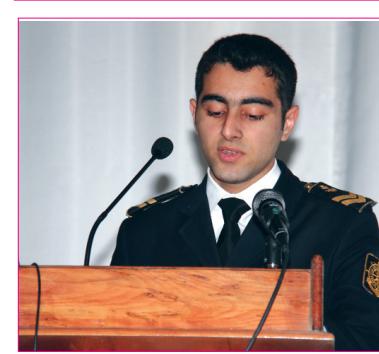
Yuri Pompeyev isə "Qarabağ qan girdabında" kitabında yazır: "Xocalı hadisələri Hitler faşizminin Xatin kəndində törendiyi müsibətle müqayisədə daha dəhsətli idi. Ermənilər bu qəddar terror aktı ilə öz vəhşili-

yini bütün dünyaya bəyan etdi.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərinin yatmış sakinlərinə vəhşicəsinə divan tutuldu, Xocalıda yalnız ölürlər qaldı."

Erməni quldur dəstələrinin Xocalıda həyata keçirdikləri qətləmənin bəşəriyyətə və insanlığa qarşı yönəlmüş ən dəhsətli cinayət olduğunu bildirən natiq bu amansız soyqırımanın acı nəti-

cələrinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, Xocalı faciəsinə hüquqi-siyasi qiymət verilməsində ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin böyük xidmətlərdən söz açı. Bildirdi ki, Ulu öndər H. Əliyevin" Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 1998-ci il 26 mart tarixli fərmanı Xocalı faciəsinə verilmiş ilk hüquqi-siyasi qiymət idi. Hazırda Ulu öndərin siyasi kursu-

nun layiqli davamçısı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə xalqımızın haqq səsini, ermənilərin işgalçılıq siyasetinin, iyrənc əməllərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Xocalı soyqırımının tanınması istiqamətində ardıcıl, məq-

Görə-görə, eşidə-eşidə gəlirik. Deyir-lər qulaq gündə bir şey eşitməsə, kar olar. Başqalarını deyə bilmərəm, şəxsən mən bəzən elə şəylər eşidirəm ki, qulaqlarının yaxşı eşitməsinə lap peşman oluram.

İndi danışmaq xatirinə danışanların, ağıllı görünmək xatirinə dilinə güc və rənərin sayı-hesabı yoxdur. Söze sadəcə söz kimi baxanlar üçün çənələrinin güc verməyə, boş-boş danışmağa nə var ki?!

SÖZÜN QÜDRƏTİ

Ariflər heç vaxt sözə sadəcə hərflərin birləşməsi kimi baxmayıblar. Ə. Xəqanının təbirincə desək: "Qızılın qiymətini məhək, sözün qiymətini söz sərrafı bilər."

Heç nəyə əyilməyən ariflər, söz sərrafı sözə müqəddəs baxıblar, sözə əyiliblər. Əyiliblər ki, başqa heç nə onları əyə bilməsin. Sözə əyildikcə, söz onları dikəldib, vüqarlarına dağ vöyüqəri qatıb.

Sözün qədir-qiyəmətini biliplər, sözə arxa, dillərdən çıxan sözə arxayı olublar. Güvəniblər, arxalanıblar haqq sözə! Söz də onlara arxa olub. Başqalarının top-tüfənglə ala bilmədiklərini ağılli, dəyərli, müdrik, xoş sözlərlə alıblar.

Sözü ucuz tutmayıblar. Heç vaxt sözü elə deməyiblər və ya elə söz deməyiblər ki, başqaları onların dilindən çıxan kəlmələrə

ƏYYƏLİ OTURAQ, DÜZ DANIŞAQ

əhəmiyyətsiz şey kimi baxsınlar: "Əşı, sözdür də deyir."

Sözün nazını, qayğısını çəkiblər. Dilə yatması, qəlbləri oxşaması üçün sözə min sığal çəkiblər. Sözün yerində olması, yersiz sözə çevriləməməsi üçün fikirləri həmişə üstündə olub. Deyəsən M. Əhvədinin sözdür: "Söz bılık və zəkaya əsaslanarsa, inci kimi hamı qulağına taxar" və ya:

*Öz halına uyğun deməsən sözü,
İstəyin qəbulu yetişməz düzü.*

Sözün keşiyini çəkiblər, təmizliyini, paklılığını, saflığını qoruyublar. Sözu uzatmayıblar. Elə buna görə sözlerinin də dili uzun olub, özlerinin də:

Yaxşı sözün ovuna çıxıblar, yaxşı sözün dalınca qaçıblar. Qaçıblar ki, sonralar sözələrinin dalından qaçmağa ehtiyac olmasın.

Söz atıblar. "Arife bir işarə", -deyiblər. Atıblar ki, yiylərə götürsün. Söz atıblar, amma sözə atmayıblar, sözü atmayıblar, sözə arxa çevirəyiblər, sözə xəyanət etməyiblər.

Sözlə loğmanlıq ediblər, şəfa veriblər. Axı söz məlhəmdir. Çox yaraları sağaltmağa qadir məlhəm. Dediklərinə ən əvvəl özləri inanıb, sonra inandırmaq istədikləri. Beləcə, sözün qüdretinə qüdret calayıblar.

Sözə səcdə ediblər, sözün qulu olublar-qulluğunda, keşiyində dura-dura sözələrinin ağasına çevriliblər.

Söz də onlara çox şey verib. Onları söz yiyisi, sözələrinin yiyisi kimi tanııblar. Sözlərinin üstündə söz deyə bilməyib sözün qədrini bilməyənlər. Sözlərini yoza bilməyiblər, poza bilməyiblər, dəyişə bilməyiblər.

Sözü satmayıblar. Bir qarın çörəyə söz deməyiblər. Onlar üçün söz qarından irəlidə olub həmişə. Heç söz xatirinə də söz deməyiblər. Qulağa xoş, həqiqətdən isə uzaq sözələrdən uzaq olublar.

Sözə bigana yanasañın hörməti olmaz. Sayılmaması istəyən ən əvvəl dilinə yiyəlik etməli, ağızından çıxan sözələrə diqqət yetirmelidir. Ağzını açan kimi hər kəsin kimliyi bəlli olur. Hər kəs özü öz sözünə hörmət etdiyi qədər hörmət edirlər. Sözü qara qurusa dəyməyənin özü də o dəyərdədir.

Söz fikri ifadə etmək üçündür. Hətta ən gözəl fikir də pis ifadə edildikdə qiymətini itirir. Hind şairi Əmir Xosrov Dəhləvi bir seirində vurguladığı kimi:

*Heç kəsdə tapılmas belə bir qüdrət,
Ki, versin sözdəki hürərə qiymət.
İnsanın qiyməti söz ilə artar,
Hörməti, izzəti söz ilə artar.*

Söz, sözün arxasında gizlənmək üçün deyil. Əslində, sözün arxasında gizlənmək mümkün də deyil. Nə qədər çox danışsan, o qədər de çox görünəcəksən. Nə qədər mənasız danışsan, iç dönyan da o qədər çox açılar, bəlli olar. Bir amxar atalar sözündə gözəl deyil: "Heyvan kəsilməyinçə yağı görünməz, insan danışmayıncı ağlı".

Belə isə, ya sus, ya da elə danış ki, dincəyənər ağlın, düşüncənə, həyata baxışına heyran kəsilsinlər. Ya sus, ya da elə danış ki, başqalarında səni dirləməye maraqlısun.

Söhbət natıqlik məharətindən getmir. Söhbət düz danışmaqdən, ağa qara deməməkdən, haqqı nahaqqqa verməməkdən gedir. Söhbətinə zərrə qədər yalan qatsan, gec-tez səni pis vəziyyətdə qoyacaq. Yalanlarını etiraf etməyə cəsarəti catmayanlar isə özlərini "temizə çıxarmaq" üçün növbəti yalana əl atırlar. Beləcə, yalan yalani dartıb getirir. Bir də onda aylınlardır ki, dillerinə doğru söz yatırır. Yalan ise bütün xəyanətlərin, faciələrin, bədbəxtliklərin mayasıdır. Yalan çirkabdır, ləkədir, zəhərdir. Yalan müqəddəs hər şeyə düşməndir.

Yalan danışanın nə qazandığını deyə bilmərəm. İtirdikləri isə... Yalançının ari, ləyaqəti olmaz. Yalançılıq simasızlıqdır. Yalanla yaşamağa dəyərmə?

**Rasif TAHİROV
(Ardı var)**

Su həyatın özüdür

(Əvvəli qəzetimizin ötən sayında)

Min illerdən bəri, hətta nağıl-əfsanələrdən məlumdur ki, su strateji, siyasi vasitə-silah kimi istifadə edilmişdir. Hidrogeoloq-mütəxəssislərimiz her region üçün yerli mənbələrin xəritəsini, onların yerləşdikləri dərinlik-layları müəyyən etmişlər. Bu barədə ömrünü hidrogeologiyanın Azərbaycanda inkişafına həsr edən, zəhmətkeş, vətənpərvər mərhum professor Firdovsi Şamil oğlu Əliyevin xidmətlərini xüsusi qeyd etmək lazımdır. O da məlumdur ki, Kür-Araz hövzəsinə məxsus sular Azərbaycandan kənarda formalasır və onlar Ermənistan-Gürcüstanda ağlasırmaz dərəcədə çirkənlər, zəhərlənir. Heç də təsadüfi deyildir ki, hər iki ölkədə çirkəndirdikləri sudan nəinki möşədə, hətta suvarmada da istifadə etmirlər. Bununla belə, Azərbaycanda əhalinin 65-70 faizi tərəfindən həmin sular yeganə mənbə kimi işlədir. Problem ondadır ki, Kür-Araz çayları qonşular tərefindən ölçüsüz çirkənlər vəziyyətdə Azərbaycana daxil olandan sonra da onların bələsi, dərdi-səri azalır. Heç bir vəchlə ağıla sığmir ki, öz əlimizlə öz içdiyimiz suyu özgələr, yad-qərəzli qonşular kimi təhlükəli vəziyyətə salırıq! Əhalinin, ölkənin sağlamlığı, hətta ana bətnində təzecə "uyuşan" gələcək körpənin qüsursuz, fiziki, morfoloji, fiziooji cəhətdən gümrəh dünyaya gəlməsi namine hər bir vətəndaşa saf sudan istifadə etmək imkanı yaradılmışdır. Yeri gəlmışkən, 1960-cı ildə ABŞ-in sabiq prezidenti - C. Kennedinin andıcmə mərasimində xalqa müraciətini yada salmaq istəyirəm. O, demişdi: "Mən Prezident kimi Amerika xalqı-vətəndaşlarının ekoloji baxımdan sağlam həyat şəraiti qayğısına qalmağa söz verirəm. Eyni zamanda da sizlərin ekoloji qanunlara riayət etmək borcunuza da yada salıram. Hər kəs bu borc-vəzifə, tələb qayda-qanunlarına müvafiq fəaliyyət göstərsə, Amerika Birlişmiş Ştatları adlı qüdrətli dövlətin sağlamlığı da sabit saxlanar".

Çağdaş dövrümüzdə xalqlar-dövlətlər arasında yaranan narazılıqlar, separativ təşəbbüsler, ərazi iddiaları və s. mübahisələrin mərkəzində duran obyekti-məkan-sahələrdə mütləq su mənbələri də durur. Ona görə Azərbaycanda ölkənin, xalqın təhlükəsizlik mühitinin təminini problemlərində etibarlı su mənbələri əsas şərtlərdən biridir. Bu məqsədlə mövcud mənbələrimiz müasir qiymətləndirmə üsulları ilə yenidən nəzərdən keçirilməli, onların bu gün, yaxın və uzaq gələcəkdə istifadə imkanları müəyyən edilməlidir. Hələ 40-45 il öncə növbəti ekspedisiyalarımızın birində Dağlıq Qarabağ, Kəlbəcər, Daşkəsən, Dəstəfur, Gəncə-Şəmkir bölgələrində çaylar, bulaq-qaynaqlarda tədqiqatlar aparandan sonra, yerlərdəki hər bölgənin özünəməxsus saf-sağlam, əhali, sənaye tərəfindən çirkənməyən mənbələrin imkanı, debiti, illik balansı tərifimizdən hesablanmışdır. Aydın olmuşdur ki, təkcə Laçının Minkənd bulağını Ağdam istiqamətinə, Kəlbəcərin Zülfüqarlı dərəsində gecə-gündüz kükriyən 200 bulağın heç olmasa yarısını, dörrdə birini "yedəkleyib", tarix boyu sudan korluq çəkən (əlbəttə ki, saf su nəzərdə tutulur) Yevlax tərəfə yönəltməklə, bütün dağ-düzən Qarabağı təmiz su ilə təmin etmək imkanı mövcudur.

Bu baxımdan Azərbaycan hökumətinin Oğuz-Qəbələ bulaqlarından Bakıya çəkdirdiyi yeni su xəttini yalnız alqışlamaq lazımdır.

Təbii sərvətlər, bildiyimiz kimi, bərpa olunan və olunmayan qismə bölnür. Orta hesabla 100 ilə yaxın bir za-

man kəsiyində "qara qızıl" adlanan neft ikincilərə aiddir. Getdikcə qiyməti artan neft dünyada tükənəcək, özü də nefti həyat amili saymaq olmaz. Elə ona görə də adı su çox yerdə, haqlı olaraq neftdən bahadır və özü də bərpa olunandır. Belə ki, yer səthindən buxarlanan su atmosferdə kondensasiya olunaraq ən gec 8-9 gündən sonra yenidən yer səthinə qayıdır, bulaq, çay, göller, dəniz-çayların həyatiliyini təmin edir. Artıq elə bir dövr gəlməşdir ki, sularla bol olan ölkələr texniki imkanlarla öndə gedən ölkələrdən, necə deyərlər daha "təmkinli görünürərlər".

Məsələn, bu gün böyük ərazisi, qızılı, gümüşü, qiymətli qası-daşları, dəmir-kömür, neft-qazı və başqa sərvətlərlə zəngin olan Rusiya Federasiyasının "başının altında" ele bir nəhəng, sərvətlə dolu xəzinəsi vardır ki, o, min-min ilər ölkəni, onun xalqını hər cür bələdan xilas edə bilər. O da böyük çaylar-gölər, bulaq-qaynaqlardan əlavə Baykal gölüdür. Hazırda bu nadir təbiət "əsərində" 23 min kubkilometr saf, təmiz və şəffaf su toplanmışdır ki, bu da planetdəki şirin su ehtiyatının 20 faizinə bərabərdir. Daha aydın olmaq üçün yada salaq ki, əgər Kür və Araz çaylarını 1500-

1600 il bir çalaya axıtsaq, onda toplanan su Baykal gölündəki suya bərabər olar.

Gəncə-Şəmkir bölgələrində mövcud çay-bulaqlar içərisində ən əlverişli, təmiz vəziyyətdə qalan, öz ərazimizdə formalasın və bədəmələrimizdən xilas olan Şəmkir çayı hələ 40-45 il öncə tərifimizdən seçilmişdir. Son 2 ildə Şəmkir çayı mərasında, ölkəmizdə ən müasir, ən yüksək kimi yaradılan su anbarlarından fərqli, 190 metr hündürlükdə bəndlə "kəməndə salınan" su anbarı yaradılır. Çox güman ki, bu yeni su qoysağının yaranmasına sevinənlər içərisində mənim qədər şad olan çətin tapılar. Əvvəla ona görə ki, mən bunu 40 ildən çox müddətdir gözləmişəm. İkinci başlıca səbəb isə ondan ibarətdir ki, Nizami, Məhsəti, Cavadxan, Əhməd Cəmil və neçə-neçə vətənin başını uca edənləri yetirən, yurda-torpağa saf su kimi əvəzsiz sərvət-nemət "gəlir" və bu saf su ilə minlərlə yeni-yeni sağlam pöhrələr yaranacaq!

Son illerdə apardığımız tədqiqat obyektlərdən biri (indi də davam olunur)- Lənkəran təbii bölgəsindəki iri çaylardır. Astara-Cəlilabad sahədə 10 çay müayinə edilmişdir. Bölgədə mərkəzədirilmis su təchizati, kanalizasiya sistemi, təmizləyici qurğu-sahələr yaradılmışdır. Əksər kənd-qəsəbələr möşətdə həyətyanı quyu sularından istifadə edir. Yeraltı sular burada yer səhlinə yaxın vəziyyətdədir və yaqmurlu gün-aylarda həmin quylulara yağış sularına qarışan kanalizasiya çirkəbi da dolur. Kəndlərdə quylular çox yerdə həyətdəki çirkəbələrlə yaxın yerləşdirilir. Tərifimizdən sübut olunmuşdur ki, hətta çayların çirkənən axarlarına yaxın-qonşu sahələrdəki quyu sularında bağırsaq çöpləri adlanan bakteriyalar asanlıqla aşkar olunur. Ona görə belə quylular suyundan içmək üçün istifadə edilməsini təhlükəsiz saymaq olmaz. Tədqiqatımızda bölgə üçün etibarlı,

M. SALMANOV,
akademik.

QƏDİM XƏZƏRİN MAYAKLARI

Bakının altmış kilometrliyindəki Böyük Dağının qayalıqları üzərində təsvir olunmuş avar qayıqları insanın hələ qədim zamanlardan Xəzərinizində üzdüyüünü sübut edir.

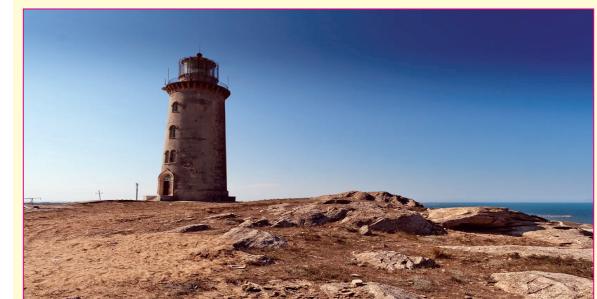
Ərəb səyyahi və coğrafiyasını Əl-Məsudi Xəzərin canlanmış dəniz kommunikasiyalarını belə xatırladır: "Abasgün, Gilan və Xəzərin qərb sahilləri arasında daim yük gəmiləri hərəkət edirdi. Yelkənlər kiçik gəmilər, birqayda olaraq, sahilə yaxın üzürdülər, tufanlı günlərdə onlara ulduzlar və xüsusi təhlükəli olan sahilin silueti belədçilik edirdi."

Hələ Kaspi dənizinin Xəzər, sonra isə Kirkan adlandırıldığı o vaxtlarda hətta dəniz səyyahları üçün çox təhlükəli olan yollarda mayaklar işıq saçmırı. XIX əsrə Xəzərin az-çoq dəqiq xəritələri tərtib olundu, naviqasiya xidməti yarandı, mayaklar meydana çıxdı. 1858-ci ilin iyundan Qız qalasının üstündə mayak quraşdırıldı ki, bu da gecə vaxtı gəmilərin Bakı buxtasına girməyinə imkan verirdi. 1907-ci ildən isə Bakı buxtasına daxil olan gəmilərin yolunu Böyük

Zirə adasındaki mayak işıqlandırmağa başladı. Bu mayak 1883-cü ildə üzərində 3 metrlik qülləsi olan birmərtəbəli daş ev şəklində tikilmişdi. İkinci Dünya müharibəsinin evvəllerində mayakın binası dağıdıldı. O, faşist aviasiyası üçün orientir ola bilərdi. 1958-ci ildə adanın ortasındaki yüksəklikdə 18 metrlik digər mayak ucaldıldı. Bu mayak indi de fəaliyyətdədir.

Xəzər dənizində üzgüçülük üçün ən təhlükəli yer Abşeron yarımadası akvatoriyasıdır, xüsusi ilə də onun şimal sahilləri. Burada çoxlu sualtı qayalıq vardır. Məhz bu bölgədə sonralar üç mayak peydə oldu: Amburan, Şoulan və Abşeron mayakları.

Amburan mayakı 1884-cü ildə inşa olunmuşdu. Əvvəller o, ikimərtəbəli daş ev şəklində idi. İşığı 38 kilometrlik məsafədən seçilən bu mayak digər mayaklardan aq-qırmızı işıltısı ilə fərqlənirdi.

Bir vaxtlar Pirallahi adası Abşeron yarımadası ilə indiki damba vasitəsi ilə birləşmişdi və Xəzərin seviyyəsi indiki ilə müqayisədə yüksək idi. Gecə vaxtı gəmilərin təhlükəsiz hərəkətini təmin etmək məqsədile 1859-cu ildə Abşeron dağında daşdan tikilmiş 25 metr hündürlükdə mayak qülləsi ucaldıldı. 1935-ci ildə onun kerosin metalqızdırıq qurğusu elektriklə əvəz olundu. Bu, mayakın işığının gücünü 38 kilometrədən 41 kilometrədək artırırdı.

1874-cü ildə Bakı "Dənizdə batanları xilasetmə" cəmiyyəti Şoulan burnunda xilasetmə stansiyasını tiki di. Və yalnız 1907-ci ildə onun damında optik cihazlı fənər qurğusu qoyuldu. Bu, çox mürəkkəb bir təsərrüfatdır: səsli ekranı olan dizel qülləsi, mayakın özü və bir sira digər xidmətlər. Günəşin qürubuna 10 dəqiqə qalmış mayak üfüq ilə işıq şüası buraxmağa başlayır. Sonra bu, gün çıxana qədər hər 3 dəqiqədən bir tekrar olunur.

Səngi-Muğan adasına yaxınlaşanda, elə uzaqdan onun mayakı görünür. O, start götürən raketin xatırladır. Və yalnız adanın özündə əmin olursan ki, bu, dinc qurğudur. Mayak metaldan inşa olunmuşdu. Onun gövdəsini təşkil edən metal təbəqələr pərçimlə bərkidilmişdi. Giriçəyindəki bürünc lövhə bu qurğunun 1891-ci ildə tikildiyindən xəbər verir. Deməli, bu mayakın yüzdən çox yaşı vardır. Onu fransızlar inşa etmişlər.

Səngi-Muğan adasını, habelə digər adaları və sualtı qayalıları keçib Sara adasını arxada qoyduqdan sonra daha bir mayaka rast gəlmək olar. Bu, Lənkəran mayakıdır. Onun gecələr dəniz zülmətinə gümüşü-mavi işıq saçan cihazı keçmişdəki döyüş qalasının qülləsinin yuxarısında yerləşir. Mahaçqala mayakı da keçmiş qala qülləsindən gəmilərin yoluna işıq saçır.

Xəzərdə bax, belə mayaklar vardır...

"DƏNİZ"

XƏZƏR DƏNİZİNİN ADLARI HAQQINDA

Xəzər sahilində məskən salmış xalqların, tayfaların müxtəlif dillərə və müxtəlif dini inamlara malik olması, dövlətlərin, knyazlıqların, xanlıqların və ayrı-ayrı şəhərlərin bir-birini əvəz etməsi dənizin müxtəlif adlarının yaranmasına gətirib çıxmışdır.

Xəzər dənizi haqqında ilkin inandırıcı məlumatlara Assuriya gil lövhəcikləri üzərindəki yazınlarda rast gelmir. Assuriyanın paytaxt şəhəri Ninevyyada aparılan qazıntılar zamanı 20 minə yaxın bu cür yazılı gil lövhəciklər tapılmışdır. Həmin lövhələrdə Xəzər dənizi Şərqi dənizi adlandırılmışdır.

"Tarixin atası" Herodot (yeni eradan əvvəl 484-425-ci illərdə b.e. qədər) birinci olaraq demişdir ki, Xəzər dənizi okeandan ayrılmışdır və birinci olaraq onun eninin uzunluğuna nisbətinin 1:6 olduğunu təyin etmişdir. Herodotun, Eratosfenin, Aristotelin, Strabonun və başqalarının yazılarında dəniz Girxan ve ya İrkən (Girkaniya vilayetine görə) adlandırılır ki, bu da canavarlar ölkəsi deməkdir.

Eramızın 97-ci ilində Xəzər dənizi Qərb dənizi, bəzən də Şimal dənizi adlandırılmışdır. Məşhur geoloq S. A. Kovalevski öz əsərlərinin birində "Vouru-Kaşa" adını misal götərir ki, bu da türk dilində "geniş hövzə" və ya "böyük sututarı" deməkdir.

Orta əsr ərəb yazıçıları İbn-Xordadbex, Əhməd-Əl-Yaqubi, İbn-Ruste öz əsərlərində dənizi Curcan dənizi adlandırırlar.

Məsudi, İstaxri, Qəzvini, Xəriz Abru və başqalarının əsərlərində Xəzər dənizi Bəhri Xəzər, Bəhrul-Xəzər, Marko-Polo, Qarritsanın əsərlərində isə Qlebeşalan kimi adlara təsadüf edilir.

Şərqi coğrafiyasunasi, "Yollar və dövlətlər" kitabının müəllifi İbn-Xordadbex (816) rus tacirlərinin marşrutları haqqında danışarkan Xəzər dənizini də xatırladır. O, yazırı: "...rus tacirlərinə gəldikdə, onlar əslində slavyandırlar, onlar slavyan ölkəsinin ən ucqar yerlərindən qunduz, qara-qonuru tülkü dərili və qılınc götürərək Rus dənizinə (Qara dəniz) götərilər, rus çarı isə onlardan gəlirlərinən onda bir hissəsini alır. Əgər onlar istəsələr, slavyan çayı boyunca gedirlər və körfəzdən keçərək Xozar paytaxtına (və nəhayət, Xəzər dənizinə doğru) gəlirlər". Xozarin hüdudlarından uzaqlara, cənuba doğru gedən və Xəzər dənizi boyu 500 firsəng qət edən rus-

lar haqqında İbn-Xordadbex öz kitabında yazırı: "Sonra onlar (ruslar) Curcan dənizine (Xəzər) doğru yollanır və hər hansı sahilə yan alırlılar. Bəzən onlar öz mallarını dəvelərlə Curnadan Bağdada götürirlər. Burada onlara tərcüməçi kimi slavyan qulları xidmət edirlər. Onlar özlərini xristian kimi qələmə verir və "can vergisi" vərildilər.

İbn-Fakix (903) yazır: "...sonra onlar (ruslar) Samkuş-Yezid dənizinə gedir, oradan Slovaniyaya qayıdır. Sonra onlar Slavyan dənizindən yola düşüb Xozar qoluna gəlirlər ki, burada hökmranlıq edən Xozar hakimi onlardan gəlirlərinən onda bir hissəsini alır. Sonra Slavyan çayı ilə Xozar dənizinə doğru gəlirlər."

Rusların yürüşünü təsvir edən İbn-Xordabex Xəzər dənizini "Xvalın dənizi," "Xorəzm dənizi" adlandırır.

Rusların Xəzərə gəlməsi "Georgi Amsterdamin həyatı"nda da təsvir olunur. Burada deyilir: "Rus hərbi donanmasının Qara dənizdə peydə olmasından sonra onları Xozəriyə və Xəzərə doğru yolunun üstündəki Tavridanın cənub-şərqi sahiləri qane etmədi. Onlar Qara dənizin Cənubi Anatolu sahilərinə də dəniz yürüşü edirdilər."

Xəzər dənizi haqqında məlumatlarda adsız müəllifin "Xudud-əl-Aləm" ("Dünyanın hüdudları") əlyazmasında da təsadüf edilir.

1892-ci ildə A. Q. Tumanski tərəfindən tapılmış və 982-983-cü illərə aid edilən bu əlyazmada Şərqi Avropa ölkələrinin qarşılıqlı coğrafi koordinatları verilmişdir. "Xudud-əl-Aləm"de göstərilir ki, "...Şərqi doğru (Xəzər ölkəsindən) dənizlə dağlar arasında Dər-

bənd bəndi yerləşir. Sərhəddin qalan hissəsini dəniz (Xəzər dənizi) və bir hissəsini də Atil (Volqa) çayı tutur. Cənuba doğru Sarir yerləşir. Qərbə doğru dağlar (Qafqaz), Şimala doğru Baradər (Burtası) və Venenderi yerləşir."

HEYDƏR ƏLİYEV MƏRKƏZİ DÜNYANIN ƏN MÖHTƏŞƏM BİNALARI SIRASINDA

"CNN" telekanalının saytında yerləşdirilən məqalədə dənizin ən möhtəşəm mədəniyyət mərkəzlərinin siyahısının açıqlandığı qeyd edilmişdir.

Siyahını açıqlayan "Emporis" tikinti məlumat şirkəti Bakıdakı Heydər Əliyev Mərkəzini də dənizin ən qeyri-adi tikililəri sırasına daxil etmişdir.

Bildirilir ki, binanın dalğavari formada olması və yerləşdiyi ərazi ilə vəhdət təşkil etməsi Mərkəzin memarlıq üslubunun özənməxsusluğunu bariz nümunəsi kimi qiymətləndirilmişdir.

ADINDAN BƏLLİ GƏMİLƏR

Lap qədimdən gəminin adı dənizçi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir və ox vaxt gəminin xüsusiyyətini, onun hansı məqsədlə inşa edildiyini bildirir. Məsələn, əfsanəvi Yasonun gəmisi "Arqo" adlanırdı ki, bu da qədim yunan dilində "sürətli" deməkdir.

Vikinglərin gəmiləri əfsanəvi vəhşi heyvanların adlarını daşıyırırdı. Bu, yəqin düşmənə psixoloji təsir məqsədi güdürmüş. Belə ki, Olaf Triqvasonun böyük drakkari "Ormen"- "Əjdaha" adlanırdı.

Avropada inkvizisiya zamanı gəmilər mütqəddəs şəxslərin və Böyük qəhrəmanlarının adlarını vermək dəb idi. Xristofor Kolumb gəminisinin burun hissəsinə "Santa Mariya"- Müqəddəs Mariya sözərini hekk etdirmişdi. Deyirlər Oliv yaxınlığında döyüsdə "Müqəddəs Yanuari", "Nuhun gəmisi", "Çar David" və digər gəmilər iştirak etmişdir. Müqəddəslərin adlarını daşıyan gəmilərin adamlar arasında dəhşət və ölüm səpməsi heç kimi təcəccübləndirmirdi.

XIV əsrə quldurlar çalışırdılar ki, gəmilərinin tekce adları eşidiləndə adamlar dəhşətə gəlsin: "Ölüm və Iblis", "Quduz it" adlarının nə məqsədlə işlədildiyi özlüğündə bəllidir. Bəzi fransız gəmilərinin isə iyri nəticə adları vardi: "Piylı donuz", "Murdar it" və sair. Fransanın cənub-şərqi sahilərinin sakınları gəminin adı ilə onun xarakterini müəyyən edirdilər: "Bondoyks"-sərt, "Tripion"-xuliqan. XVI əsrə gəmilərin adları müxtəlifləşməyə başladı. Gəmilər tez-tez təmtəraqlı adlar verildi: "Fortuna", "Görüş", "İntiqam", "Yaxşı yol", "Sayalı yeni il"...

Ele indi də hər bir yapon gəmisinin adına "maru" heroqlifi əlavə edilir ki, bu da "dairə" deməkdir. Yaponlar bir vaxt yelkən gəmilərinin burun hissəsində iki göz çəkirdilər. Bu gözər gəmini yolunu azmağa "qoymazmış". Sonra sadəcə dairə çəkməyə başladılar. Və getdikcə bu dairə ada əlavə olundu. Və nəhayət, dairəni heroqliflər əvəz etdi.

DƏNİZ

QADINLARIN HAQLI ETİRƏZİ

Quam adasında (Marian adalarından en böyükü) ABŞ hərbi-hava qüvvələrinin təyyarəçiləri Sakit okeanın şimal -şərqi hissəsində tufan və qasırğaların baş vermesini hamdan əvvəl bilirlər. Axi tufanlardan xəbər veren mərkəz burada yerləşir. Onlar radiolatorlar, zondlar, təzyiqi, temperaturu, rütubəti və s. ölçün cihazlarla təchiz edilmiş təyyarələrdə "keşfiyyat" çıxır, tufanı gördükdə, lazımi tədqiqatlar aparmaq üçün aşağı enirlər. Neticədə tufanın dəqiq koordinatları, onun qurupusu, sürəti və trayektoriyası haqqında məlumat alan Quam mərkəzi Sakit okeanda 850 min kvadrat kilometri əhatə edən sahədə həyəcan signallı verərək, tufanın başlanmasını bildirir.

XX əsrde tufan və qasırğalarla qadın adları vermək adətən qurulmuşdur. Əvvəller isə tufanlara təsadüfi adlar verilirdi. Qasırğanın baş verdiyi gündə müqəddəs adla, yaxud ondan daha çox zərər çəkən yerin adı ilə adlandırıldılar. Bəzən qasırğanın inkişaf forması onun adını müəyyən edirdi. Məsələn, trayektoriyası sancığa bənzər 4 nömrəli qasırğan 1955-ci ildə "Sancaq" adlanırdı. Avstraliya meteoroloquun qasırğalara orjinal advermə metodu var idi. O, öz xidməti vəzifəsindən meteoroloji tədqiqatlara kredit buraxmaq əleyhine səs verən deputatlar dan peşə intiqamı almaqda istifadə

edir və tufanlara onların adlarını veririd.

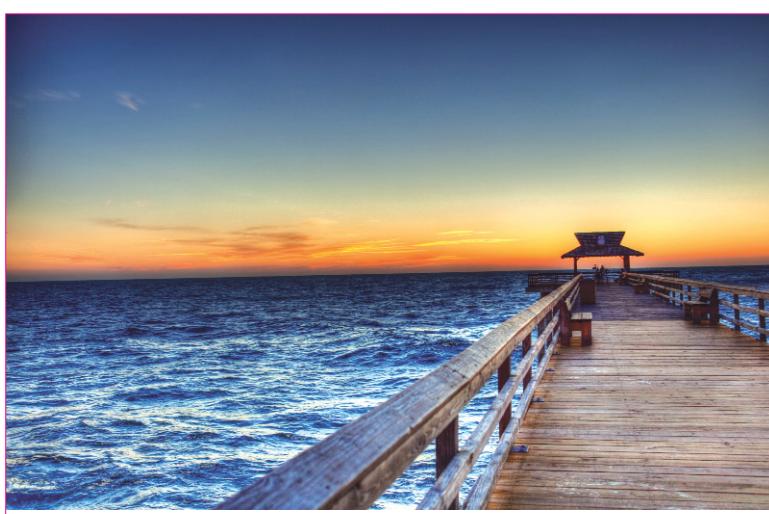
Amerika meteoroloqları kimi qadın adları sistemini qəbul edən Yaponiyanın meteorologiya agentliyi sonralar ondan imtina etmişdir. Bu imtina yaponların özlərinin milli mənsubiyyəti məsələsinə çox qısqanlıqla yanaşması ilə izah olunur. Axi, həmin ölkədə "qadın" anlayışı sakit və zərif xilqətin rəmziidir.

Daimi siyahida qadın adları ingilis elifbası qaydası ilə yerləşir. Burada elifba dörd dəfə təkrar olunur. Seçilən adlar isə qısa və yaddaşalandır. Diqqət edin: Alisa, Betti, Kora, Doris, Elzi, Flossi, Yelena, Qreys, Ida, Cun, Ketti, Lorna, Meri, Nensi, Olqa, Pamela, Rabbi, Salli, Tilda, Violetta, Vilda, Anita, Billi, Klara, Dot, Elen, Fran, Corciya, Houn, Ayris, Coan, Keyt, Luiza, Marc, Nora, Opal, Peysi, Rut, Sara, Telma, Vera, Vanda, Eyli...

Mayami evdar qadınlar təşkilatının nümayəndəsi xanım Roksi Bolton milli hidrometeorologiya mərkəzinin sədri, doktor Robert Simpsonə etirazını bildirərək demişdir. "Biz bütün tufanlara qadın adı verilməsindən hidetlənmışik. Siz qadınları nüfuzdan salırsınız."

Deyəsən, xanım etirazında haqli idxi axı. Yox?

DƏNİZ

M. MİRZƏYEV
(Ardi var)

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

A

Агентское вознаграждение

AGENCY FEES

Это оплата услуг агента за обслуживание судов в порту, оказание услуг членам экипажа (доставка вновь прибывших членов экипажа на судно и отправка сходящихся, доставка членов экипажа доктору и др.), а также за отдельные поручения судовладельца.

Агентское вознаграждение в большинстве стран устанавливается государством, а в странах СНГ, как правило, министерством транспорта. Взимание тарифа агентского вознаграждения производится в зависимости от GRT, NRT, DWT, количества и рода груза и объема судна в куб.м. Морские агенты в некоторых странах имеют право представления определенных скидок от агентского вознаграждения.

Кроме того, за транзитное прохождение судов по проливам судовладельцы выплачивают морским агентам отдельное агентское вознаграждение, взимание тарифов с которых осуществляется в зависимости от NRT и объема судна в куб. м. Например, за прохождение транзита по проливам Босфор и Дарданелл оплата агентского вознаграждения осуществляется в зависимости от NRT, а по Керченскому проливу за объем судна в куб.м.

Плата и размер за агентское вознаграждение определяются по каждому случаю захода судов в порт в зависимости от:

- погрузки или выгрузки;
- цели, не связанной с проведением грузовых и/или пассажирских операций.

Аддendum

ADDENDUM

В торговом мореплавании дополнение к договору (чартеру), в которое включаются согласованные сторонами новые условия и поправки к нему. Широко распространен при оформлении чартеров. Аддendum подписывается обеими сторонами или их агентами, как и чартер.

Адресная комиссия

ADDRESS COMMISSION

Сумма, выплачиваемая судовладельцем фрахтователю. Адресная комиссия указывается в чартерах в процентах и обычно составляет 1,25% от общей суммы фрахта. Адресная комиссия выплачивается в том случае, если это предусмотрено чартер-партией. Если чартером не оговорена ставка адресной комиссии, тогда она не выплачивается.

MƏRASİMLƏR

Gəmilərin təntənəli surətdə suya salınması da maraqlı mərasimdir. Bu zaman gəminin bordunda şampan şüşəsi sindirilir. Gəmini "möhkəmlətmək" mərasimi təsadüfi yaranmayıb.

Qədimdə belə hesab edildilər ki, gəminin suya salınması müqabilində dəniz allahi Neptuna qurban verilməlidir. Bu məqsədlə, məsələn, İslandiyada kılın altına adam qoyurdular. Sonra adımı öz qanı ilə gəminin gövdəsini boyanın heyvanla əvəz etdilər.

Qərbi və Şərqi Samoa adalarında gəminini suya saldıqdan sonra kopək balıqlarına qurban vermək üçün bir neçə adamı göyərtədən dənizə atarmışlar. Romalılar belə mərasimdə əsir alınmış bir neçə dəniz quldurunu qurban verər, yunanlar isə quzu kəsərmışlar.

Аквизитор

ACQUISITOR

Сотрудник (агент) транспортных или страховых компаний, в обязанности которого входит привлечение (аквизиция) новых грузов или страхований.

Аквизиция груза

ACQUISITION CARGO

Привлечение грузов для загрузки линейных судов. Линейные суда осуществляют перевозки грузов между определенными портами и работают четко по расписанию. Если ко времени отхода судно не будет полностью загружено из-за отсутствия груза, то в любом случае оно должно отойти с имеющимся на борту грузом. Аквазиция груза осуществляется обычно специальными агентскими фирмами, которые имеют договорные отношения с владельцами линейных судов (компаний) или генеральными агентами и принимают меры в целях обеспечения грузами судов в данном порту. Эти агенты для аквазиции грузов поддерживают постоянные контакты с клиентурой (грузовладельцами), регулируют приток грузов. Соответственно, агенты за авизированные грузы получают комиссию с суммы фрахта.

Аккредитив

LETTER OF CREDIT (L/C)

Аккредитивное письмо; кредитное письмо. Банковский документ, дающий банку указание выплатить указанному лицу или фирме определенную сумму в определенный срок.

Различают:

- отзывный аккредитив (revocable letter of credit), который может быть в любой момент «отозван» - аннулирован по приказу банка или фирмы, которая дала указание открыть аккредитив;

- безотзывный аккредитив (irrevocable letter of credit), который не может быть «отозван» - аннулирован, так как он открывается на определенных условиях, которые действуют в течение определенного срока и изменить которые нельзя. Эта форма расчета удобна для получателя платежей (кредитора), поскольку она гарантирует ему безотлагательное получение денег по представлению требуемых документов.

Безотзывный аккредитив подразделяется в свою очередь на подтвержденный безотзывный аккредитив (irrevocable confirmed letter of credit) и неподтвержденный безотзывный аккредитив (irrevocable unconfirmed letter of credit);

- открытый или чистый аккредитив; выплата по которому производится без представления продавцом отгрузочных документов.

Akvizitor

ACQUISITOR

Неqliyyat və ya sigorta şirkətinin yeni yük və ya sigortaların cəlb edilməsi ilə məşğul olan əməkdaşı (agenti).

Yükün akvizisiyası

ACQUISITION CARGO

Xətlərdə işləyən gəmilər üçün yüklerin cəlb olunması. Xətti gəmi müəyyənləşdirilmiş limanlar arasında yüklerin daşınmasını həyata keçirir və cədvəl üzrə dəqiq işləyir. Əgər yola düşmə vaxtına qədər gəmi yük olmadığından tam yüklənməzse, istənilən halda o, bortundakı yükə yola çıxmır. Yüklerin akvizisiyasını adətən xətti gəmilərin (şirkətlərin) sahibləri və ya baş agentlərlə müqavilə münasibətləri olan və müəyyən limanda gəmiləri yüksək təmin etmək məqsədi ilə tədbirlər görən xüsusi agent firmaları həyata keçirir. Bu agentlər yüklerin akvizisiyası üçün müştərilərlə (yük sahibləri ilə) daimi əlaqə saxlayır, yüklerin axınıni tənzimləyir. Müvafiq olaraq, agentlər akvizisiya edilmiş yükələr görə fraxt məbləğindən komisyon haqqı alırlar.

Akkreditiv

LETTER OF CREDIT (L/C)

Akkreditiv məktubu; kredit məktubu. Qeyd edilən şəxsə və ya firmaya müəyyən məbləği müəyyən müddətə ödəməyə dair göstəriş verən bank sənədi.

Aşağıdakı növbələri mövcuddur:

- geri çağırılan akkreditiv (revocable letter of credit) - hər hansı bir anda geri çağırıla, yəni akkreditivin açılmasına göstəriş verən bankın yaxud firmanın əmri ilə ləğv edilə bilər;

- geri çağırılmayan akkreditiv (irrevocable letter of credit) - ləğv oluna bilməz, çünki o, müəyyən sərtlərlə açılır və həmin sərtlər də müəyyən müddət ərzində etibarla olur, onları dəyişmək olmaz. Bu hesablaşma forması ödənişləri alan (kreditor) üçün əlverişlidir, belə ki, tələb olunan sənədləri təqdim etməkle pulunu toxırəsalmadan almağa töminat verir.

Geri çağırılmayan akkreditiv öz növbəsinde təsdiqlənməmiş (irrevocable confirmed letter of credit) və təsdiqlənməmiş geriye çağırılmış akkreditiv (irrevocable unconfirmed letter of credit) bələdindər;

- açıq və ya təmiz akkreditiv; onunla ödənişlər satıcı tərəfindən yüklemə sənədləri təqdim edilmədən yerinə yetirilir.

(Davamı var)

kən yollar yağlanır. Qabaqlar bu məqsədlə qoynu piyi işlənilirdi.

Fransanın məşhur "Normandiya" sərnişin laynerini suya salmaq üçün on minlərlə qoynunun piyindən istifadə edildiyi məlumdur. Sonralar yağ əvəzinə parafin-vazelin qarışığından istifadə etmək məsləhət bilindi.

DƏNİZ

YARIZARAFAT, YARIĞERÇƏK

- ↳ Sirkə nə qədər tünd olsa, üstünə o qədər də çox su tökmək olar.
- ↳ Deyəsən yandan pis görünürəm axı?! Yoxta niyə mənə daha çox ya yuxarıdan aşağı baxır, ya da aşağıdan yuxarı yaxşı-yaxşı süzürlər?
- ↳ Barmaqların arasındaki məsafə nə qədər olmalıdır ki, hər şeyə barmaqarası baxa biləsən?
- ↳ Papaq dəbdən düşüb ... Papaq. Kişilik yox!
- ↳ Bəzilərinə elə gəlir ki, yalnız tox olanda, başqasının haqqını yemək günahdır.
- ↳ Zəmanədən niyə narazılıq? Bütün günahlarımı zəmanənin boynuna tökmürük məğər?
- ↳ İsteyirsən bütün ömrün boyu aş bisirmə. Fərqi yoxdur, elədiklərin qarşına çıxacaq.
- ↳ Ermənilərin başımıza gətirdiklərini bu dəfə də unutsaq, deməli növbəti faciələrimizi gözləməliyik.
- ↳ Erməni kiməsə güvənməlidir. Çünkü o ermənidir. Sən özünə güvən, qardaşım, özünə!
- ↳ Yadımda deyil, mənim bığım olmayanda da sözüm keçmirdi?
- ↳ Asfalt yolların xeyirdən çox, ziyanı var. Ancaq hamar yolda yeriməyə öyrəşirik.
- ↳ Əlini ağdan qaraya vurmayan təmiz yox, tənbəl adamdır.

BAŞ NƏ ÜÇÜNDÜR?

İnsanın hər bir organının, hər bir əzاسının öz funksiyası var. Məsələn, göz - görmək, qulaq - eşitmək, ayaq - yerimək... üçündür. Baş? Bax burda, az qalır Kərəm kimi, moni də ağlamadıq tuta. Çünkü BAŞIN dəqiq teyinatını çox az adam bilir. Bəzilərinə elə gəlir ki, baş gərk üçündür. Baxan-görən deşin ki, filankəsin də başı var. Yəni baş olmasa, bədənin ümumi görünüşü korlanar. Bəziləri isə düşünür ki, baş, papağa "xidmət etmək" üçündür. Yəni, papağı başa qoyular, baş olmasa, papaq üçün problem yaranar. Başqa sözlə, baş papaq üçün asılıq rolunu oynayır.

Hələ bunlar harasıdır? Bəzilərinə görə baş, yemək üçündür. Hər iki mənəda. Xəş yeyənlər başı xəş kimi, "baş yeyənlər" başı elə baş kimi yeməyi xəsləyirlər. Beleçə, başı teyinati üzrə işlətmək tamam

BELƏ-BELƏ İŞLƏR

yaddan çıxıb və ya sərfli olmadığı üçün işlətməye ərinirlər. Hər şeydə, hər yerde baş işlətməyin vacib olduğunu düşünenlərə isə başı xarab kimi baxır, üstəlik baş-qalarına da məsləhət görülür."Əhəmiyyət verməyin, başı o söz..."

SƏNİN BURDA NƏ İŞİN VAR?"

Bir tanışım var, harda görür, soruşur ki, sənin burda nə işin var? O gün yenə rastlaştıq. Adətinə xilaf çıxmayıb, soruşdu:

-Sənin burda nə işin var?
Küçənin tinindəki kitabxanaya işara edərək:
-Orda işim vardı,- dedim.
İnciməş halda:
- Belə olar da... Yeyib- içmək olanda, biz yada düşmərik.

Nə demək istədiyini əvvəl anlamadım. Sağollaşış aralananda yənə söz atdı:

- Heç olmasa babat yeyib-içmək verirler?
- Harda?
- Getdiyin kababxanada?
Məni gülmək tutdu.
-Gələn dəfə səni mütləq apara-cağam, -dedim.

SƏN KİMSƏN?

Sən kimsən? İşinin adı nədir? Yenə öz ağılında olanları başına yığib nə danışısan? Nədən danışısan? Deyəsən balıq tutmağı xoşlaysısan. Bulanıq su gəzirən. Təmiz su görəndə qanın qaralır. Bilmirən necə bulandırasan.

Sən kimsən? Başına papaq da qoyursan? Onda yüz ilin küpəğirən qarları kimi orda elə, burda belə danışma. Təkcə suyu yox, ürək də bulandırma.

Sən kimsən? Adamsan? Adamlığın hanı bəs? Ara qatmaq, söz gəzdəmək, işleyənən elini işdən soyutmaq adamlıq əlamətidir sənəcə?

Daim özünün mənfi, neqativ emosiyalarını işləyənlərin üstünə niyə "püssürüsən"?

Sən kimsən? Kim olursan ol, nə olursan ol, amma bir az da Adam ol, Adam. Ola bilərsən?

KÜPƏGİRƏN KİŞİ

-O Həsən var e...
- Hansı Həsən?
-O gombul da...
-Hə, tanıram. Yaxşı adamdır.

*Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi" Qapalı
Səhmdar
Cəmiyyətidir*

ÜNVANIMIZ:
Bakı şəhəri,
B. Ağayev küçəsi, 117
TELEFONLARIMIZ
Redaktor (050) 670-33-76,
redaktor müavini
(050) 341-26-40
Mətbəə (050) 670-33-76

REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

"DƏNİZ"İN GÜLÜŞ PAYI

Kapitanın razılığını almadan sahibkarın oğlunu şurman təyin edirlər. Dənizin ortasında gənc dənizçiye deyirlər ki, gəminin yerini müəyyən etsin. O, qırq dəqiqə əl-ləşdikdən sonra, nəhayət, üzərində koordinatlar qeyd olunmuş vərəqi kapitana verir. Kapitan vərəqə baxaraq təntənəli haldə deyir:

- Lentli şlyapanızı çıxın, ser. Sizin hesablamlarınıza görə, biz indi Londondakı müqəddəs Pavel kilsəsinin altındayıq.

Qəzaya məruz qalmış gəminin kapitani sərnişinlərə müraciət edir:

- Cənablar, sizdən kim Allaha yalvara bilir?

Yaxınlıqda dayanmış sərnişinlərdən biri "mən", -deyə cavab verir.

- Siz yalvarmaqda davam edin. Qalanları xilasetmə jileti geyinsin. Bir xilasetmə jiletimiz çatmir...

Dənizçi satıcıya müraciət edir:

- Sizdən bir banka sardin almaq olar?

- Elədirsə, onu yaxşı ilan vursun. Siz onu yaxşı tanımirsiniz. Nə qədər yerin üstündədirse, o qədər də yerin altındadır.

- Nə edib o yazıq?

- Daha nə etməlidir ki?! Coxdan sizin yerinizə keçmək üçün əl-ləşir.

-Doğrudan?

-Bircə balamın ölmüşünə, düz sözümüzdür. Mən sizi çox istəyirəm. Yoxta, nəyimə görək kim hara keçmək istəyir. Bir də, bilmədiyin o qədər şeylər var ki...

-Məsələn, nəyi bilmirəm?

-O Hüseyin var e...

- Hansı Hüseyin?

-O uzun da... Bilirsiniz necə hiyləgerdir? İsl-pesəsi də ona-buna quyu qazmaqdır. Bax, sizə deyirəm, ehtiyatlı olun. Onu özünüzə yaxın buraxmayın. Mən sizi çox istədiyimdən deyirəm. Yoxta nəyimə görək. Hələ Əli...

-Hansı Əli?

- Şər Əli! Siz onu yaxşı tanımirsiniz. Allah sizi onun şərindən saxlasın. Mən sizi çox istəyirəm. Yoxta nəyimə görək. Hələ o Zərbəli var e...

-Saxla!

-Nadürüst Zərbəlini deyirəm.

-Bəsdir!

-Yox e...

-Kəs səsini!

-Mən...

-Çıx bayira!

-Mən sizizi...

-Çıx dedim. Bir də gözümə görünmə!

-Bura bax e... Adamlara yaxşılıq yoxdur ki...

Rasif TAHİROV

Britaniyanın dəniz məktəblərinin birində yoxlama aparən admiral imtahanda müdavimə sual verir:

-Böyük Britaniyanın tarixində ən görkəmlı admirallardan birinin adını deyin.

-Ən məşhur admiralımız Nelson onda mən... xahiş edirəm məni bağışlayasınız, sizin familyanızı heç cür xatırlaya bilmirəm, ser!

İki nəfər balıq ovlayır. Nəzarəti müfəttişin yaxınlaşdığını gördükdə onlardan biri qaçmağa başlayır. Müfəttiş onu bir neçə kilometr qovandan sonra yaxalayır və balıq ovlamaga icazə verən sənəd tələb edir. Balıqçı sənədi göstərir. Müfəttiş təccübənlər:

-Bəs onda məni görüb niyə qaçırdın?

-Ona görə ki, dostumun sənədi yox idi.

Bir balıqçı lovgalanır:

-Bəsdir öydündünüz. Mən keçən payızda elə bir balıq tutmuşum ki, onun təkcə fotosəkli dörd kilo gəlirdi.

Üç dənizçi uzun ayrılıqdan sonra rastlaşırlar. Onlardan biri öymək üçün deyir:

-Son zamanlar elə gəmidə üzümüzən ki, kapitan əmr vermək üçün göyərtədə avtomobilə gəzirdi.

İkinci dənizçi əlini laqeydcəsinə yelləyir.

-Bu nədir ki! Mənim üzdüyüm gəmidə kapitan əmr vermək üçün göyərtə üzərində təyyarə ilə uçmalı olurdu.

-Bütün bunlar boş şeydir, - deyə üçüncü dənizçi dillənir-amma mənim üzdüyüm gəminin aşpazı kartofun bişib-bişmədiyi yoxlamaq üçün qazanın içində sualtı qayıqla gəlirdi.

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 40